

Rozwijanie i promocja turystyki KRAINY KANAŁU ELBLĄSKIEGO - zadanie realizowane w ramach POROZUMIENIA O WSPÓLPRACY z 17 stycznia 2017 roku między Województwem Warmińsko-Mazurskim, Powiatem Elbląskim, Powiatem Iławskim, Powiatem Ostródzkim i Miastem Elblągiem

Armin Mikos v. Rohrscheidt, Elbląg, 11 maja 2017 roku. Konspekt 2

Produkty turystyczne i ich pakietowanie w KKE

Jako podstawowe rodzaje produktów dla szlaku KE i jego przestrzeni rekomendować należy: pakiety tematyczne (grupowe i indywidualne) dla szlaku jako całości, pakiety lokalne (tematyczne i zwykłe pobytowe), wycieczki grupowe, sieciowe projekty i systemy eksploracji turystycznej, oferty zwiedzania z przewodnikiem (różnych typów), lokalne trasy tematyczne (ze zwiedzaniem obiektów w przestrzeni szlaku), karty miejskie, rejsy, inne. Niektóre z nich przedstawimy szczegółowo.

Pakietyzacja oferty obiektów szlaku. To przedsięwzięcie w ramach materializacji szlaku oznacza powiązanie oferty obiektów szlaku, oferty rekreacyjnej (jak wypożyczenie sprzętu, skorzystanie z rejsu itd.) edukacyjnej lub kulturalnej (zwiedzanie, udział w imprezie, warsztatach tematycznych itd.) i innej atrakcyjnej dla turystów z usługami bytowymi (nocleg w obiektach noclegowych, posiłek w miejscowych restauracjach, transport lokalny). Istnienie pakietu w wersji grupowej ułatwia realizację wyprawy organizatorom turystyki grupowej (zamawiającym zestaw usług w jednym miejscu) a indywidualnego - organizację pobytu turystom indywidualnym. Zachęca ich też do przedłużenia pobytu w przestrzeni szlaku z korzyścią dla miejscowości i usługodawców, którzy w ten sposób stają się partnerami szlaku, otwartymi na inne wspólne przedsięwzięcia (np. współfinansowanie projektów promocyjnych, w tym kosztownych podróży medialnych). Pakiety mogą być realizowane w skali całego szlaku (np. jako pakiet tematyczny dla grupy zorganizowanej) lub lokalnie, jako pakiet pobytowy dla grupy (jednodniowa „stacja” wycieczki z noclegiem) lub turystów indywidualnych (dłuższy pobyt z atrakcjami i zagwarantowanymi usługami bytowymi), w różnych wersjach i z wykorzystaniem rozmaitych modeli. W pierwszym rzędzie należy je tworzyć tam, gdzie z jednej strony ruch turystyczny odbywa się w skali daleko mniejszej od oczekiwań miejscowych usługodawców i turystom trudniej znaleźć gotowe oferty, a z drugiej sami usługodawcy są przekonani do idei szlaku i rozumieją szanse wynikające z jego funkcjonowania dla ich oferty.

Dla turystów indywidualnych pakiety mogą stać się **zasadniczą formą oferty** zarówno zwiedzania szlaku, jak i pobytu w poszczególnych miejscach w jego przestrzeni. W swojej podstawowej wersji powinny być konstruowane w oparciu o zwiedzanie miejscowego obiektu (obiektów) szlaku wraz z usługą przewodnicką, a w miarę możliwości zawierać także ofertę udziału w oferowanych tam warsztatach tematycznych lub regularnych mikroeventach. W kolejnych modułach taka elastyczna oferta powinna zawierać (decydującą o skali zysku) usługę noclegową w wybranej lub dostępnej klasie pobliskiego obiektu, usługę gastronomiczną - najlepiej, jeśli opartą na

tematycznej lub przynajmniej regionalnej kuchni. W pakiecie nabywca powinien zawsze otrzymywać informator lokalny, zawierający gotowe propozycje pobytu np. weekendowego: co zwiedzić, gdzie spędzić wieczór, gdzie iść na spacer i gdzie wypożyczyć sprzęt np. do wycieczki rowerowej - ale także miejscowe oferty noclegowe. W przypadku, jeśli nie wykorzystał jeszcze całego pakietu, zawsze może się na to zdecydować na miejscu. Łączenie w pakietach oferty kulturowej i rekreacyjnej daje szansę zwiększenia skali zysku w miejscowościach niewielkich a atrakcyjnych krajobrazowo. Tam też w pierwszym rzędzie należy je tworzyć, co oczywiście nie wyklucza organizacji pakietów opartych głównie o atrakcje i infrastrukturę obiektów i nie oznacza rezygnacji z tworzenia pakietów mieszanych także w dużych ośrodkach.

Lokalne pakiety szlaku.

A) Pakiety **pobytowe** łączą atrakcje i propozycje spędzenia czasu leżące w danym mikroregionie z modułami noclegowymi i gastronomicznymi oraz kierują je jako gotową ofertę wprost turysty. Ich działanie powoduje wykorzystanie lokalnych usług przez turystę i wpływa na przedłużenie jego pobytu. Ze względu na lokalizację w przestrzeni szlaku pakiety powinny zawierać przynajmniej jeden element jego eksploracji, np. zwiedzanie jednego z obiektów, rejs po odcinku Kanału, przejazd rowerem wzdłuż szlaku przy Kanale, wizytę w muzeum tematycznym itd. Jednak pozostałe elementy aktywności turystycznej lub rekreacji mogą składać się z propozycji innego rodzaju, jak zwiedzanie lokalnej trasy turystycznej, ciekawego zabytku, udział w koncercie, skorzystanie z oferty centrum sportowego lub kąpieliska, wypożyczenie sprzętu rekreacyjnego itd.

B) Osobną wersją lokalnego pakietu jest **tematyczny pakiet lokalny**. W tym przypadku sfera usług bytowych (i częściowo rekreacyjnych albo kulturalnych) pozostaje ta sama, jednak sfera atrakcji jest silniej związana z ofertą tematyczną Kanału, która powinna w niej dominować. Przykładowo obejmuje ona wizytę w działającej lokalnie wystawie tematycznej Szlaku, zwiedzenie wszystkich znajdujących się w gminie lub blisko jej granic obiektów szlaku np. w formie wycieczki rowerowej (z przewodnikiem lub mapą), udział w lokalnej tematycznej grze terenowej, rejs statkiem po jeziorze itd.

Prezentacja: Schemat pakietu lokalnego

Lokalne pakiety tematyczne mogą być przygotowywane zarówno w wersji dla większych grup (wtedy stają się automatycznie miejscowymi, jednodniowymi „stacjami” zorganizowanej wycieczki po szlaku KE) jak i dla turystów indywidualnych (którym mogą „wystarczyć” albo zostać złożone w większy indywidualny pakiet tematyczny dla szlaku).

Propozycje Pakietów lokalnych dla mikroregionu X

Nazwa / obszar	Atrakcje szlaku	Usługi składowe	partnerzy

Pakiet tematyczny dla szlaku. To forma zgrupowania w jednej ofercie propozycji zwiedzania obiektów szlaku w całej lub większej części jego przestrzeni, w tym wszystkich obiektów kluczowych (którymi aktualnie dla KE są pochylnie, nasyp w Ligach, Izba Historii w Buczyńcu) wraz z niezbędnymi do realizacji usługami bytowymi (nocleg, gastronomia) i transportowymi. Wykorzystanie takiego pakietu zapewnia turystom konfrontację z najważniejszymi walorami Kanalu (i bazujące na niej tematyzowane doświadczenie turystyczne), a gospodarzom szlaku: bardziej intensywną eksplorację systemu z wykorzystaniem większej liczby usług. Pakiet może mieć różne wersje (opcje do wyboru) w których przy pozostawieniu tych samych walorów KE i tych samych usług bytowych zmieniają się moduły w sferze atrakcji i transportu. W grupie atrakcji można np. proponować wybór sposobu spędzania czasu po zwiedzaniu (np. wieczór z aktywnością fizyczną w centrum sportowym, zabiegi spa w hotelu lub aktywność kulturalna, jak koncert organowy lub w klubie muzycznym (kiedy się odbywa) albo wieczorne zwiedzanie miasta z przewodnikiem (w dniach bez koncertu). Natomiast w sferze transportu (która sama z siebie jest dodatkową atrakcją) turystom nie korzystającym z własnego samochodu można zaproponować wybór między a) wyprawą rowerową (z wypożyczeniem roweru w pierwszym miejscu konsumpcji i jego zwrotem w ostatnim miejscu oraz mapą, ewentualnie wykupionymi usługami gastronomii w określonych miejscach) oraz b) rejsem „na raty” statkiem, w kolejnych dniach rozpoczynającym się i kończącym w miejscu noclegu albo spływem łodzią (kajakiem) wypożyczoną na cały okres objęty pakietem. Ze względu na obszar konsumpcji pakietu, wykorzystuje on usługi wykraczające poza poszczególne mikroregiony - dlatego najlepiej, by jego dystrybutorem był koordynator szlaku KE (jednak koordynator lokalny może zestawiać dla niego usługi i nadzorować ich realizację).

Pakiety tematyczne mogą być przygotowywane zarówno w wersji dla większych grup (wtedy stają się automatycznie gotową propozycją wycieczki po szlaku KE) oraz turystów indywidualnych.

Prezentacja: Schemat pakietu tematycznego dla szlaku

Propozycje Pakietów tematycznych

Nazwa / tematyka	Priorytetowe zasoby	Miejsca realizacji	Partnerzy i usługi

Oferentem lokalnych pakietów tematycznych nie musi być koordynator szlaku, jednak powinien on być przynajmniej jednym z pośredników w ich dystrybucji - o ile spełniają one podstawowy warunek, czyli zawierają moduł zwiedzania i/lub pobytu w obiektach szlaku. Koordynator może też realizować (odpłatne) szkolenia na temat tworzenia i funkcjonowania pakietów dla podmiotów z całej przestrzeni szlaku, co obniży ich koszty i jednocześnie zapewni obecność dobrze przygotowanego komponentu tematycznego w takich warsztatach.

Propozycje pierwszych pakietów lokalnych powinien wypracować **koordynator szlaku** w oparciu o posiadaną bazę danych obiektów, innych atrakcji oraz potencjalnych gestorów usług.

Docelowo, przy pojawieniu się lokalnych koordynatorów szlaku (LKS) - kolejne pakiety powinny z tej grupy być organizowane i zarządzane przez nich.

W kontekście poważnych kosztów i znacznego ryzyka inwestycyjnego, wiążącego się z budowaniem obiektów noclegowych nie zaleca się bezpośredniego zaangażowania samorządów ani obiektów szlaku w przedsięwzięcia tego rodzaju. Jednak w wielu miejscach możliwe jest wydzielenie pokoi gościnnych dla kilku osób podróżujących indywidualnie lub włączenie pensjonatu albo agroturystyki do oferty gminnej, co należy uważać za krok minimalny. Formą zachęty do tworzenia miejsc noclegowych może być dwustronne porozumienie między obiektem szlaku lub jego partnerem (jak wypożyczalnia sprzętu) a inwestorem, zapewniające np. pierwszeństwo w korzystaniu - i ewentualny rabat - dla gości imprez organizowanych w obiekcie (zlotów, eventów cyklicznych, warsztatów) lub korzystających ze sprzętu, z drugiej zaś zawierające deklarację nie tylko promocji gestora noclegów przez informacje wywieszane i wyłożone w obiekcie (czy miejscu świadczenia usług), ale także korzystania w pierwszym rzędzie z jego usług noclegowych, ewentualnie gastronomicznych lub cateringu.

Propozycje wycieczek po szlaku. Można je rozwinąć w oparciu o przygotowany kilkudniowy pakiet tematyczny dla grupy turystów albo podjąć współpracę z touroperatorami aktualnie proponującymi takie wycieczki oraz lokalnymi biurami podróży (jedno nie wyklucza drugiego). W pierwszym przypadku gotowy pakiet proponuje się touroperatorom obsługującym turystykę przyjazdową (np. biurom z Gdańska, Elbląga, Torunia). W drugim przypadku (po zorganizowaniu pierwszych paru pakietów lokalnych lub jednego pakietu tematycznego) należałoby doprowadzić do spotkania przynajmniej kilku takich przedsiębiorców z koordynatorem i operatorami rejsów po Kanale. Mogliby tam wyrazić swoje oczekiwania odnośnie warunków współpracy ze szlakiem jako partnerem organizującym pobyt lub poszczególne jego fragmenty („stacje”). Z kolei im samym byłyby przedstawione propozycje pakietu tematycznego, pakietów lokalnych i innych już funkcjonujących usług. Na tej podstawie organizatorzy wycieczek mogliby wybrać elementy organizacji szlaku, które wykorzystają w swojej ofercie w poszczególnych miejscach lub przejąć gotowy produkt (np. 2-3 dniowej wycieczki po szlaku i w jego przestrzeni) i wstawić go do swoich katalogów. Należy także rozważyć zorganizowanie wycieczki studyjnej dla tej grupy osób (ewentualnie dołączyć ich do zorganizowanej w ramach promocji podróży medialnej). Nic nie stoi na przeszkodzie, by ci sami przedsiębiorcy byli również (z ustalonym poziomem zysku lub prowizji) dystrybutorami oferty wybranych pakietów szlaku i pakietów lokalnych dla swoich indywidualnych klientów.

Sieciowe projekty zwiedzania. Propozycje tego rodzaju są zróżnicowane: od paszportów turystycznych dla obszaru, przez lokalne terenowe gry tematyczne (obiekty, teren, usługi m.in., przewodników lub organizatorów) po systemy rabatowe obejmujące zwiedzanie (m.in. muzeów) zawierające bilety kombinowane po niższych cenach i powiązane usługi (np. posiłek) także w cenach rabatowanych. Możliwość ich wykorzystania w przypadku Kanalu Elbląskiego z mocno

rozrzuconą siecią obiektów jest aktualnie ograniczona. Między innymi budowę systemu rabatowego powinno się odłożyć na moment, kiedy pojawią się nowe wystawy tematyczne w różnych miejscach. Szybko natomiast można podjąć prace przy projekcie w formie **paszportu turystycznego**. Obejmowałby on zbieranie potwierdzeń wizyt w poszczególnych obiektach szlaku, powiązane z otrzymaniem odznaki lub innej formy certyfikatu po zwiedzeniu ich określonej liczby, w tym wskazanych 4 lub 5 obiektów kluczowych. W obiektach z obsługą pobyt może potwierdzać personel, pozostałych należy stworzyć możliwość samodzielnego potwierdzenia (np. pieczętką w najbliższym sklepie lub gospodarstwie, wpisaniem turysty do bazy danych, potwierdzenia obecności z pomocą telefonu logującego się z pomocą systemów lokalizujących. System zwiedzania z rejestracją online, możliwością pobierania informacji o szlaku, obiektach i usługach i ewentualnymi propozycjami rabatu na lokalne usługi np. noclegowe czy gastronomiczne byłby dodatkowym impulsem do eksploracji całego szlaku, w tym jego mniej znanych obiektów.

Do opisanego wyżej systemu oraz dla wszystkich turystów, którzy skorzystali z jakiegokolwiek pakietu zwiedzania i innej usługi turystycznej w przestrzeni szlaku można także przygotować **konkurs** online lub quiz z pytaniami dotyczącymi Kanału i jego przestrzeni lub prostymi zadaniami. Nagrodą mógłby być m.in. certyfikat (skan do wydruku) przesyłany laureatowi, trwały wpis na prestiżową listę „eksploratorów Kanału”.

Inną formą projektu sieciowego może być **gra tematyczna** wzorowana na założeniach popularnej gry miejskiej, proponowana samodzielnym turystom. Polega ona na rozwikłaniu zagadki lub rozwiązaniu problemu, które wymaga osobistego pojawienia się w określonych miejscach i podjęcie tam prostych działań. Takimi miejscami byłyby wybrane obiekty szlaku, a działania byłyby weryfikowane przez notatki na karcie gry lub wpisy zarejestrowanych uczestników na platformie online. Weryfikacja i ewaluacja odbywałaby się online lub w kilku wyznaczonych punktach, podobnie jak w odniesieniu do „paszportu”. Gry terenowe organizowane w różnych miejscach można powiązać włączyć je (jako opcje wykorzystania czasu) w lokalne pakiety pobytowe i tematyczne, ewentualnie opracować ich sieć dla całego szlaku i uczynić je podstawową atrakcją osobnego pakietu tematycznego „dla odkrywców”.

Popularyzacji zwiedzania szlaku, szczególnie w jego lokalnych odcinkach, mogą służyć **questingi** przygotowywane przez miejscowych ekspertów i pasjonatów oraz grupy organizujące turystykę (w niektórych miejscach takie już istnieją). W miarę ich powstawania warto rozważyć powiązanie ich (podobnie jak gier) w sieć dla całego szlaku z włączeniem tematyki kanału i jego obiektów jako miejsc odwiedzanych, ewentualnie ich przypisanie do określonej grupy turystów: korzystających z lokalnych pakietów pobytowych lub np. zwiedzających przestrzeń szlaku rowerami. Przyczyniłoby się to do wzrostu ruchu turystów w miejscach objętych programami questingów, zwiększenia intensywności eksploracji turystycznej szlaku i przestrzeni, a pośrednio do przedłużenia czasu pobytu i tym samym zwiększenia skali korzystania z miejscowych usług.

Elbląg, 11 maja 2017 roku